

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 29. МАРТА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 51.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месецна поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 ноћи. месечно. —

НА ПОЗОРНИЦИ И У ЖИВОТУ.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ, НАПИСАО М. Ш. М

(Частавајк.)

Душан. Никоју!

Петровићка. (Пљесне рукама радосно.) Ни-коју! (Опет се спевесели.) А, не, не, то не може бити! Мајо час сте ми сами рекли, да се же-ните, а господин Станић ми је рекао, да баш његову Смиљку узимате.

Душан. Слушајте, драга госпо, ја сам, истина, и наумио да се женим, ал' до данас записта нисам ни једне запросио. А што сам вами то признао, било је, верујте, само шале ради, јер ви никако нисте хтели да одустанете од оног, што сте чули —

Петровићка. (Радосно.) Записта? (Опет ма-ло спевесело.) Ал' Станић, Станић!

Душан. А што се тиче господина Станића, то вас уверавам, да је између вас двоје морало бити какво неспоразумљење, јер ја не могу да претпоставим, да би се тако обзбиљан човек упуштао у тако неслане шале.

Петровићка. (За себе.) Јест, јест! Павловић има право! А и Даница би ми се морала избрњати, да је што у ствари. Особито — мени!

Душан. Дакле, госпођо, јесте ли већ убеђени?

Петровићка. (За себе.) Бадава, мора тако бити! (Гласно.) Јесам, јесам, драги господине, и особито ми је мило, што се тако свршило.

Душан. Но хвала богу! (За себе) што се оправстих беде невидовне.

Петровићка. (За себе.) Па то онда стоје наше ствари врло добро! Дај да ја „аузрукујем“ с нашим планом! (Гласно.) Него, господине, да, у мал' не заборавих рећи. Данас кад сам била код госпође Поповићке, замолила ме је, да вам нешто испоручим.

Душан. Мени? Стојим на услуги! (За себе.) Већ од неколико дана кад год се састанемо спомиње ми ту богату намигушу. Шта то може бити? (Сећа се.) А!

Петровићка. Има тамо неку парницу са

својим арендаторима, па жели, да је вами по-вери. Ја сам вас препоручила. Али како је она нешто слаба те не може до вас доћи, то вас је молила, да се к њој потрудите. Ако је могуће још вечерас, јер ствар је хитна, па можете онде и вечерати, а она ће вам за време вечере целу ствар разложити. И ја ћу тамо бити.

Душан. (За себе.) Сад ми је све јасно. То је дакле та „много бола партија“. (Гласно.) Каква почаст за мене! Одазивам се од срца радо том позиву, једно што ми се тим толика почаст одаје, а друго што ми и дужност то налаже.

Петровићка. (За себе.) „Од срца радо“, о, благо Поповићки и, — мени! (Гласно.) Дакле ми вас зацело очекујемо, драги господине! Дакле зацело! (Сирела се да одлази.)

Душан. Бићу тако слободан! А зар нећете мало госпођи Станићки?

Петровићка. Не могу сад, задржала сам се! Мало касније. (За себе.) Сад брзо Поповићки, о, ала ће се обрадовати та жена! (Гласно.) Службеница ваша, драги господине! До виђења на вечери, до виђења!

Душан. Збогом, госпођо! (Протичио.) Мој рукочуб госпођи Поповићки!

Петровићка. Хвала, хвала! (Одлази на врату у дну.)

ЧЕТРНАЕСТА ПОЈАВА.

Душан (сам).

Душан. Но, хвала богу, само кад је још овако добро прошло! Бога ми, више се никад нећу с том Петровићком нашалити! Далеко јој лепа кућа, могао сам шињом још љуту страдати! А што се тиче Поповићке, ха, ха, ха! Те су жене записта наивне! Можда ћу отићи, тек хеца ради, ал' не шта ћу тамо? Хајд' видићу још, како будем расположен! (Почишћа.) Него боље ће бити да ја саринам са својом Смиљком! Тако

волим то добро, то мило девојче, а чини ми се да ни ја њојзи нисам равнодушан. Па на што чекати ваздан? Да се она прва изјави, то тек не захтевам, али још мање, да заман чекајући на ме падне у нарочја другоме. Што ће бити јесенас, нека буде вечерас. Само да ми је да нађем каква згодна начина, лакше би ми било, да извршим своју намеру. Да станем пред њу и речем само: „Ох, љубим те, драго Смиљка, без тебе не могу живети!“ То не иде, а таке љубавне изјаве и изалазе већ полако из моде. Па шта да чиним? (Прелимила.) Ха! сад сам се сетио! Пиште наше шаљиве игре, а шијиме и ти Змај-Јоване будите посредници мојој љубавној изјави!

ПЕТНАЕСТА ПОЈАВА.

Смиљка (уласи с десна) и пређашњи.

Смиљка. Ви сами зар, господине? О, да сам знала, да је отишла госпођа Петровићка, дошлих још раније. Моја мати непрестано чува плаву, неће да се макне од ње. Ваш ми је чудна, не верује ником, а ова спрота плава ћа баш застужује поверења.

Душан. Госпођа Петровићка је овог тренутка отишла, а ја сам сад мало премишиљао о нашој игри —

Смиљка. Па?

(Наставиће се.)

ЛИСТИЈИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Добре воље. Шаљива игра у 4 чина, написао Милан Савић; први пут приказана у Новом Саду 6. марта о. г.) (Свршетак).

Техничка страна овога комада није савршена, али може задовољити. Показује, до душе, онај писти карактер, који смо свики и код других радова Милана Савића, али нам ипак наговешћује обрт на боље. Јесте, да још и у овом комаду провирује по где где она лака и необуздана непосредност враголасте и самовољне нарави, онај безбрижан и безобзиран цинизам искрене и чисте душе... али се опет зато у главноме види, да је писац овом приликом ипак брижљивији био, те избегавао сваку прилику, где би се могао огрешити било о конвенционалне форме и назоре, било о чисту лепоту. И ако се као чедо природе и није дао од фризера кудрати и пудровати, опет је нашао за добро, да се огледа на површини бистрота потока, па да му он каже, је ли уљудан или не.

Већ распоред и склоп материјала је много правилнији и удеснији. Цео апарат је згодно састављен; сваки део је на своме месту; сваки покрет је у своје време, па за то и захвата једно у друго правилно и поуздано, као оно физиолошке функције живота и нормалног организма. Особито се у томе одликују три прве чина, и са техничке стране нема им замерке.

И радња је жива, складна и у своме континуитету; само јој још недостаје оних варијација и оне постепености, што их налазимо у рутинисаних драмских писаца. Тада недостатак осећа се највише у шаљivoј игри, и у томе је поглавито она велика разлика између француске

и немачке комедије. И најживља радња сајавишијим континуитетом изгуби од свога интереса и од своје снаге, ако нема неке скале и неке разноврсности. Така узбурканост и то таласање акције и ситуација захвата нашу душу у своју струју, те је са собом однесе.

Наравно да то исто вреди и за карактере у целини и у појединим енунцијацијама, јер то је управо врело радњи и ситуацијама. Једноликост карактера мори, па макар да је најинтересантнија; подједнако цулзирање досади, ма да је најјаче, а променя је оно, што привлачи. Та суштина комичног утишка лежи баш поглавито у опрекама и контрастима, у изненађењу невине нарави, па за тим треба пћи. С тога је наш писац много изгубио, што у своје карактере није унео више разлике, маркантије особине, а тиме и више опреке и контраста. Осим Јецићке и Трбића сви карактери његови динуједном душом, — униформисани су — и ако је неке разлике, то је само разлике по положају, по васпитању или по старости. Те разлике, наравно, слабо одударају — јер управо нису унутарње — па је из њих онда веома тешко истесати праве типове, а типови су с позорнице најјачи. Још кад узмемо, да се према 4. чину не може говорити ни о конзеквенцији тих карактера, онда нам писац не ће замерити, ако га замолимо, да и на карактерисање боље пази.

Дијалог је — с неким малим изузетцима и пр. у 1. и 2. чину — жив и свеж. Дакако да нема оне гипкости, оног појентирања, оних финих неосетних прелаза и оног духовитог надтицања, којим сјају и заносе дијалози француских писаца, али и опет показује слободно кретање, свежину духа, неусиљену досетљивост, леп оригиналитет и пуританску уздржљивост од ординарних и

тривијалних начина. Ово је последње нас баш код Милана Савића јако обрадовало, јер његова неопредност од пре ни у томе није знала себе зауздати.

Језик и слог је остао на старом: сећају на туђ ушиљ, и носе на себи жиг странски. То ће, наравно, још до некле морати трајати, али сам ја уверен, да ће писац и у томе смрту на боље поћи. Та он најбоље зна, да је и то велики фактор, и да се баш с наше позорнице треба да чује чиста српска реч, одабран и леп слог. Бар се Срби не могу тужити, да им је језик сиромашан и оскудан, и да им он смета.

Ја сам намерно запишао у детаљно посматрање. Обрадовао сам се дёлу у целини; видио сам велики напредак, што је Милан Савић овим комадом учинио, па сам се утврстио у уверењу, да овај писац има дара, има духа, има воље и дурапности, те да заслужује највећу пажњу. Критика би се о литературу огрешила, кад би таки појав лакомислено примила, и њој је најсветија дужност, да озбиљно прионе, не би ли својим разлогом, својим напоменама, својом хвалом и кућењем нагонила Милана Савића на озбиљну студију, на устрајан рад и — што је још најглавније, — на неку врсту сујете; на поштовање своје књижевне репутације . . . Он као да није сујетан, и као да не ради из сујете, него као да пева себе ради; као да је тица на грани — што је у једну руку веома добро . . . Али критика треба да учини оно, што чини маторац полетарцу, кад му исправља неартикулисане прве гласове. Кад већ једном прне, нек онда пева из свега гласа и колико га грло доноси. Онда већ не ће морати питати, како му се песма и другоме допада; онда ће сви ћутати па слушати.

И приказ је задовољно публику. Непријатно је дирнула сцена с Јецићком при евршетку 3. и 4. чина. Оно сурово тезмање и набрецивање на спроту удовицу не одговара целини комада и карактерима особа. Са женом се никада тако не поступа, а најмање за таку кривицу, каку је Јецићка учинила. Та зар је много жена у Јецићким годинама, које држе да нису и лепе и младе, и које су чврсто уверене, да се младом момку, као што је Лаза, не могу донасти? Ја мислим да није, па онда свакад немило дирне човека она судбина ближњега свога, која по правди може и њега постићи.

Поједине улоге изведене су лепо. Целини би боље одговарало, да Јецићка и Трбић мало ублаже општине свога карактера. С тога би саветовали гђи Добриновићки и г. Миљковићу, да се — што више могу — клоне драстичног истицања и појентирања поједињих прата.

У.

(Ред позоришних представа). У суботу 29. марта по други пут: „Лудвиг XI.“ Трагедија у 5 чинова, написао Казимир Делавињ, с француског превео Ј. Борђевић. — У недељу 30. марта: „Свесна лола.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Тот, превео и за српску позорницу удесио С. Дескашев, музика од Д. Јенка. — У четвртак 3. априла: „Сабља Краљевића Марна.“ Алегорија у 2 раздела, од Ј. Борђевића и А. Хацића, музика од Д. Јенка. — Ова представа приређује се за децу. Сиромашна деца имаће бесплатан улазак. Остало ће плаћати 20 д. без разлике, а родитељи или старији уз децу 40 д. — Представи шој биће почетак у 5 сајата после подне. — У суботу 5. априла свечана представа у прославу двадесетпетогодишњег глумача Д. Ружића и Д. Ружићке: „Доктор Робин“ Шаљива игра у 1. чину, написао Премареј, превео Ј. Борђевић. — За тим: „Мила.“ Шала у 1 чину, написао К. Трифковић. — На послетку: „Он и она.“ Шаљива игра у 1. чину, с певањем, превео Јован Ристић. — У недељу 6. априла пре поласка позоришне дружине на пут предпоследња представа у корист позоришне дружине, а први пут: „Четири милиона рубаља.“ Шаљива игра у 3 чина, с певањем, написао Стеван Јефтић. — У уторак 8. априла пре поласка позоришне дружине на пут последња представа, а први пут: „Фауст.“ Трагедија у 6 раздела, написао Гете, превео др. Милан Савић, за српску позорницу удесио А. Хацић. — У новом нарочито за овај комад зготвљеном оделу.)

СИТНИЦЕ.

(Од кад се звијди у позоришту.) У неком француском позоришту давао је редитељ звијдањем машинисти знак, да спусти завесу кад затреба. Једном се почне приказивати у том позоришту некакав врло рђав комад. Нездовољни гледаоци почну викати: „Доле завесу! Доле завесу!“ Али завеса се не спусти. У то се сети неки враголан, те почне звијдати. Машињиста помисли да му редитељ даје знак, па одмах спусти завесу. На то се осу буран смех и пљесак. И од тада се убицајило звијдање у позоришту.

(Добра награда.) „Шта би ти радио да случајно нађеш 100.000 форината?“ — „Одмах бих дао 1000 форината ономе, ко је изгубио.“

(Расејаност.) „Шта то гледате, господине?“ — упитаће неко професора, који стајаше увече пред својом кућом на улици, па пажљиво завириваши на своје прозоре. — „Ама гледам да ли сам код куће!“ — одговори професор расејано. „Све ми се чини, да сам мало час изашао, јер видим да ми свећа не гори у соби!“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

55. ПРЕДСТАВА.

у ПРЕТИЛАТИ 36.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 29. МАРТА 1886.

По други пут:

ЛУДВИГ ЈЕДАНАЕСТИ.

ТРАГЕДИЈА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО КАЗИМИР ДЕЛАВИЋ, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Лудвиг XI., краљ француски	Ружић.
Карло, краљевић	М. Максимовићева.
Херцег Немурски, краљев рођак	Миљковић.
Тристан, врховни судија	Милојевић.
Оливје	Петровић.
Гроф Дре, великаш	Кестерчанек.
Филип Комин, министар	Васиљевић.
Марија, његова кћи	Л. Хаџићева.
Коатје, краљев лекар	Ђурђевић.
Пустиник	Лазић.
Штитоноша	Стојчевић.
Ришардо сељаци	Димитријевић.
Марцел	Добриновић.
Марта, сељанка	Д. Николићева.
Вратар, трговац, војник	Француски и бургундски витезови.
	Трговци. Војници. Два свештеника.
	Стража. Народ.

У недељу 30. марта: „СЕОСКА ЛОЛА“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Тот, превео и за српску позорницу удесно С. Дескашев, музика од Д. Јенка

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₂ САХАТА.